

Kirjanduse ainekava

5. klass

Õppesisu

Lugemine

- Lugemise eesmärgistamine. Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine.
- Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine.
- Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Lugemisrõõm. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele.
- Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.

Jutustamine

- Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi. Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Aheljutustamine. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine.
- Jutustamine piltteksti (foto, koomiks) põhjal.
- Fantaasialoo jutustamine.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose mõistmist toetavad tegevused

- Küsimuste koostamine: fakti- ja fantaasiaküsimused.
- Küsimustele vastamine tekstinäitega või oma sõnadega.
- Teksti kavastamine: kavapunktid väidete ja märksõnadena.
- Lõikude kesksete mõtete otsimine. Teksti teema sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Illustratiivsete näidete (nt iseloomulike detailide) otsimine tekstist. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal.

- Oma mõtete, tundmuste, lugemismuljete sõnastamine.
- Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.

Teose/loo kui terviku mõistmine

- Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord.
- Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose sündmustiku ja tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise, tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine, käitumise põhjendamise. Tegelasrühmad. Tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed.
- Loomamuinasjutu tüüptegelased.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

- Epiteedi ja võrdluse äratundmine ja kasutamine. Valmi mõistukõnest arusaamine. Koomilise leidmine tekstist.
- Riimide leidmine ja loomine. Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine. Algriimi leidmine rahvalauludest. Algriimi kasutamine oma tekstis. Luuleteksti tõlgendamine.

Käsitletavat tekstid

Käsitletavat tekstid ja terviklikult loetavad kirjandusteosed valitakse arvestusega, et esindatud oleksid kõik järgmised teemavaldkonnad: väärtused ja kõlblus, kodus ja koolis, omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus, mängiv inimene, keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng, kodanikuühiskond ja rahvussuhted ning teabekeskkond, tehnoloogia ja innovatsioon. Teosed valitakse alljärgnevast loendist, mis uudiskirjandusest lähtuvalt võib täiendada: Aapeli „Üle linna Vinski“; K. Ader „Kui mina olin veel väikene mees...“; „Kui mina sirgusin suuremaks“; F. H. Burnett „Salaaed“; K. Kaldmaa „Halb tüdruk on jumala hea olla“; J. Kross „Mardileib“; J. Krüss „Timm Thaler ehk Müüdud naer“; M. Lindberg „Paradiisi Oskar“; A. Lindgren „Hulkur Rasmus“, „Röövlitütar Ronja“; A. Pervik „Kallis härra Q“; S. Rannamaa „Kadri“; J. Rannap „Agu Sihvka annab aru“, R. Reinaus „Täiesti tavaline perekond“; I. Tomusk „Pöörane puhkus

Parakatkus“; M. Twain „Prints ja kerjus“. Valikusse kuulub vähemalt üks vabalt valitud eakohane teos.

Õpitulemused

Lugemine

- Loeb läbi vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);
- loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist;
- tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb oma lugemismuljetest, -elamustest ja –kogemustest.

Jutustamine

- Jutustab tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel;
- jutustab mõttelt sidusa ja tervikliku ülesehitusega loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;
- jutustab piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

- Koostab teksti kohta eriliigilisi küsimusi;
- vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;
- koostab teksti kohta sisukava, kasutades väiteid või märksõnu;
- leiab lõigu kesksed mõtted;
- järjestab teksti põhjal sündmused, määrab nende toimumise aja ja koha;
- kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende omavahelisi suhteid, hindab nende käitumist, võrdleb iseennast mõne tegelasega;

- arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;
- otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;
- tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, võrdlusi ja algriimi;
- mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele ja kogemustele tuginedes.